פרשת וזאת הברכה – שבת קודש

לד (א) וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן:

א וּסְלִיק מֹשֶׁה מִמֵּישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב, לְטוּרָא דִּנְבוֹ, רֵישׁ רָמְתָא, דְּעַל אַפֵּי יְרִיחוֹ; וְאַחְזֵיהּ יְיָ יָת כָּל אַרְעָא יָת גִּלְעָד, עַד דָּן.

רש״י ◂ מֵעַרְבוֹת מוֹאָב אֶל הַר נְבוֹ. כַּמָּה מַעֲלוֹת הָיוּ וּפִסְעָן מֹשֶׁה בִּפְסִיעָה אַחַת: אֵת כָּל הָאָרֶץ. הֶרְאָהוּ אֶת כָּל אֶ״י בְּשַׁלְוָתָהּ וְהַמַּצִּיקִין הָעֲתִידִין לִהְיוֹת מַצִּיקִין לָהּ: עַד דָּן. הֶרְאָהוּ בְּנֵי דָן עוֹבְדִים עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּקִימוּ לָהֶם בְּנֵי דָן אֶת הַפֶּסֶל וְהֶרְאָהוּ שִׁמְשׁוֹן שֶׁעָתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ לְמוֹשִׁיעַ:

(ב) וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן:

ב וְיָת, כָּל נַפְתָּלִי, וְיָת אַרַע אֶפְרַיִם, וּמְנַשֶּׁה; וְיָת כָּל אַרַע יְהוּדָה, עַד יַמָּא מַעְרְבָאָה.

רש״י ◂ וְאֶת כָּל נַפְתָּלִי. הֶרְאָהוּ אַרְצוֹ בְּשַׁלְוָתָהּ וְחוּרְבָּנָהּ וְהֶרְאָהוּ דְּבוֹרָה וּבָרָק מִקֶּדֶשׁ נַפְתָּלִי נִלְחָמִים עִם סִיסְרָא וַחֲיָלוֹתָיו: וְאֵת אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה. הֶרְאָהוּ אַרְצָם בְּשַׁלְוָתָהּ וּבְחוּרְבָּנָהּ וְהֶרְאָהוּ יְהוֹשֻׁעַ נִלְחָם עִם מַלְכֵי כְּנַעַן שֶׁבָּא מֵאֶפְרַיִם. וְגִדְעוֹן שֶׁבָּא מִמְּנַשֶּׁה נִלְחָם עִם מִדְיָן וַעֲמָלֵק. וְאֵת כָּל אֶרֶץ יְהוּדָה. בְּשַׁלְוָתָהּ וּבְחוּרְבָּנָהּ וְהֶרְאָהוּ מַלְכוּת בֵּית דָּוִד וְנִצְחוֹנָם: עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן. אֶרֶץ הַמַּעֲרָב בְּשַׁלְוָתָהּ וּבְחוּרְבָּנָהּ. דָּ״א אַל תִּקְרֵי הַיָּם הָאַחֲרוֹן אֶלָּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן הֶרְאָהוּ הַקָּבָ״ה כָּל הַמְּאוֹרָעוֹת שֶׁעֲתִידִין לָאֲרַע לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּחְיוּ הַמֵּתִים:

(ג) וְאֵת־הַנֶּגֶב וְאֵת־הַכִּכָּר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר:

ג וְיָת, דָּרוֹמָא, וְיָת מֵישְׁרָא בִּקְעַת יְרִיחוֹ קִרְיַת דִּקְלַיָּא עַד צֹעַר.

רש״י ◂ וְאֶת הַנֶּגֶב. אֶרֶץ הַדָּרוֹם דָּ״א מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן: וְאֵת הַכִּכָּר. הֶרְאָהוּ שְׁלֹמֹה יוֹצֵק כְּלֵי בֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר:

ד וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ, דָּא אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקוֹב לְמֵימַר, לִבְנָךְ, אֶתְּנִנַּהּ; אַחְזִיתָךְ בְּעֵינָךְ, וּלְתַמָּן לָא תִּעְבַּר.

רש״י ◂ לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ. כְּדֵי שֶׁתֵּלֵךְ וְתֹאמַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב שְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע לָכֶם הַקָּבָ״ה קַיְּמָהּ וְזֶהוּ לֵאמֹר לְכָךְ הֶרְאִיתִיהָ לְךָ אֲבָל גְּזֵרָה הִיא מִלְּפָנַי שֶׁשָּׁמָּה לֹא תַעֲבוֹר שֶׁאִלּוּלֵי כָּךְ הָיִיתִי מְקַיֵּמְךָ עַד שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם נִטּוּעִים וּקְבוּעִים בָּהּ וְתֵלֵךְ וְתַגִּיד לָהֶם:

(ה) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה:

ה וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּיְיָ, בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב עַל מֵימְרָא דַּיְיָ.

רש״י ◂ וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה. אֶפְשָׁר מֹשֶׁה מֵת וְכָתַב וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה אֶלָּא עַד כָּאן כָּתַב מֹשֶׁה מִכָּאן וָאֵילָךְ כָּתַב יְהוֹשֻׁעַ רמ״א אֶפְשָׁר סֵפֶר הַתּוֹרָה חָסֵר כְּלוּם וְהוּא אוֹמֵר לָקוֹחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה אֶלָּא הַקָּבָ״ה אוֹמֵר וּמֹשֶׁה כּוֹתֵב בְּדֶמַע: עַל פִּי ה׳. בִּנְשִׁיקָה:

(ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּיְא בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

ו וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֹלְתָא בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב, לְקָבֵיל בֵּית פְּעוֹר; וְלָא יְדַע אֲנָשׁ יָת קְבוּרְתֵּיהּ, עַד יוֹמָא הָדֵין.

רש״י ◂ וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ. הַקָּבָ״ה בִּכְבוֹדוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר הוּא קָבַר אֶת עַצְמוֹ וְזֶה הוּא אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה אֶתִּין שֶׁהָיָה ר״י דּוֹרֵשׁ כֵּן וְכֵיוֹצֵא בּוֹ בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אוֹתוֹ הוּא מֵבִיא אֶת עַצְמוֹ. כֵּיוֹצֵא בּוֹ וְהִשִּׁיאוּ אוֹתָם עָוֹן אַשְׁמָה וְכִי אֲחֵרִים מַשִּׂיאִים אוֹתָם אֶלָּא הֵם מַשִּׂיאִים אֶת עַצְמָם: מוּל בֵּית פְּעוֹר. קִבְרוֹ הָיָה מוּכָן שָׁם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית לְכַפֵּר עַל מַעֲשֶׂה פְּעוֹר וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:

(ז) וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה:

ז וּמֹשֶׁה, בַּר מְאָה וְעַסְרִין שְׁנִין כַּד מִית; לָא כְּהָת עֵינֵיהּ, וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְּאַפּוֹהִי.

רש״י ◂ לֹא כָהֲתָה עֵינוֹ. אַף מִשֶּׁמֵּת: וְלֹא נָס לֵחֹה. לַחְלוּחִית שֶׁבּוֹ. לֹא שָׁלַט בּוֹ רִקָּבוֹן וְלֹא נֶהְפַּךְ תּוֹאַר פָּנָיו:

(ח) וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה:

ח וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב, תְּלָתִין יוֹמִין; וּשְׁלִימוּ, יוֹמֵי בְּכִיתָא אֲבֵלָא דְּמֹשֶׁה.

רש״י ◂ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַזְּכָרִים אֲבָל בְּאַהֲרֹן מִתּוֹךְ שֶׁהָיָה רוֹדֵף שָׁלוֹם וְנוֹתֵן שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִשָּׁה לְבַעְלָהּ נֶאֱמַר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל זְכָרִים וּנְקֵבוֹת:

(ט) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

ט וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן, אִתְמְלִי רוּחַ חָכְמָא אֲרֵי סְמַךְ מֹשֶׁה יָת יְדוֹהִי, עֲלוֹהִי; וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבַדוּ, כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

(י) וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים:

י וְלָא קָם נְבִיָּא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמֹשֶׁה, דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ, אַפִּין בְּאַפִּין.

רש״י ◂ אֲשֶׁר יְדָעוֹ ה׳ פָּנִים אֶל פָּנִים. שֶׁהָיָה לִבּוֹ גַּס בּוֹ וּמְדַבֵּר אֵלָיו בְּכָל עֵת שֶׁרוֹצֶה כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל ה׳. עִמְּדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה יְצַוֶּה ה׳ לָכֶם:

(יא) לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ:

יא לְכָל אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא, דְּשַׁלְּחֵיהּ יְיָ, לְמֶעֱבַד, בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדּוֹהִי, וּלְכָל אַרְעֵיהּ.

(יב) וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל:

יב וּלְכֹל יְדָא תַּקִּיפְתָּא, וּלְכֹל חֶזְוָנָא רַבָּא, דַּעֲבַד מֹשֶׁה, לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל. {ש}

רש״י ◂ וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה. שֶׁקִּבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בַּלּוּחוֹת בְּיָדָיו: וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל. נִסִּים וּגְבוּרוֹת שֶׁבַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל. שֶׁנִּשָּׂאוּ לִבּוֹ לִשְׁבֹּר הַלּוּחוֹת לְעֵינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל ט, יז): ״וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם״, וְהִסְכִּימָה דַּעַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדַעְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד, א): ״אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ״, יִישַׁר כֹּחֲךָ שֶׁשִּׁבַּרְתָּ: